

Duyuru Tarihi : 03.09.2007
Duyuru No : DUYURU/2007-130
Yayımlandığı Yer : LEBİB YALKIN MEVZUAT DERGİSİ / EYLÜL 2007 / Sayı : 45, Sayfa : 54 - 60

Mehmet MAÇ
Yeminli Mali Müşavir
mehmet.mac@bdodenet.com.tr

BEYAN EDİLEN GELİRİN %10'u İLE SINIRLI EĞİTİM, SAĞLIK GİDERLERİ İNDİRİMİ ve ÜCRETLİLERİN DURUMU

1. EĞİTİM ve SAĞLIK GİDERLERİ İNDİRİMİ HAKKINDA AÇIKLAMALAR :

Gelir Vergisi Kanunu'nun 89/2 nci maddesine göre ;

- Gelir vergisi beyannamesi verenler,
- Beyan ettikleri gelirin %10'unu aşmamak şartıyla,
- Türkiye'de yaptıkları ve tevsik ettikleri,
- Kendilerine, eşlerine ve küçük çocuklarına ait,
- Eğitim ve sağlık giderlerini,

beyan ettikleri vergiye tabi gelirlerinden indirme hakkına sahiptirler.

Maliye Bakanlığı bu konuda 20 no.lu Gelir Vergisi Sirkülerini çıkarmış fakat bu Sirkülerde yeterli açıklamalara yer vermemiştir.

Ancak Bakanlıkça verilen 17.7.2007 tarih ve B.07.1.GİB.0.03.43/4314-83 sayılı muktezada, 20 no.lu Sirkülerin yanı sıra, 1.1.2007'den itibaren yürürlüğü sona ermiş bulunan ücretlilere vergi iadesine ilişkin 255 no.lu Gelir Vergisi Tebliğindeki eğitim ve sağlık giderlerine ilişkin açıklamaların, bu yazımızın konusu teşkil eden 89/2 nci madde uygulaması açısından da geçerli olduğu belirtilmiştir.

Bu nedenle eğitim ve sağlık giderleri indiriminin kapsamı, şartları, tevsik şekli ve sair yönleri konusunda aşağıda sunduğumuz bilgiler, 20 no.lu Gelir Vergisi Sirkülerine, 255 no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'nin 4 no.lu bölümüne ve muktezalara dayanmaktadır :

1.1. İndirimden, Gelir Vergisi Beyannamesi Verenler Yararlanabilmektedir :

G.V.K. nun 89/2 inci maddesinde yer alan indirim hakkından, gelirlerini yıllık beyanname ile beyan eden mükellefler yararlanacaklardır. Böyle olunca, gerçek usulde vergiye tâbi ticarî, ziraî ve meslekî kazanç sahipleri yanında, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ve hatta değer artışı kazançları ile arızî kazançları ve ücretleri dolayısıyla yıllık gelir vergisi beyannamesi veren mükelleflerin, beyan ettikleri gelirlerinden, eğitim ve sağlık gideri indirimi yapmaları mümkün bulunmaktadır.

Vergiye tabi gelir elde eden, stopaj yoluyla gelir vergisine maruz kalan ve beyanname verme hakkı bulunmayanlar bu haktan mahrumdurlar.

Keza verilen beyannameye dahil edilmesi yasak olan stopaj yoluyla vergilenmiş gelir unsurları da bu indirimin kapsamı dışında kalmaktadır.

1.2. İndirimden Yararlanabilecek Olan Eğitim ve Sağlık Harcamalarının Nev'î ve Özellikleri :

Kanunda sadece EĞİTİM ve SAĞLIK giderlerinin indirim konusu yapılabileceği belirtilmiştir.

Bu tür giderlerden indirilmesi mümkün olan ve olmayanlar aşağıda açıklanmıştır :

1.2.1. Eğitim Giderleri :

1.2.1.1. Kapsama Giren Giderler :

- Öğrenciler için, eğitim amacı ile, eğitim ve öğretim kurumlarına, ana okulu, kreş ve dershanelere yapılan ödemeler ;
- Sürücü ve müzik kurslarına ödenenler dâhil, eğitim amaçlı tüm kurs ücretleri ;
- Okul servislerine ve öğrenci yurtlarına ödenen ücretler ;
- Eğitim CD'leri,
- Kitap ve kırtasiye bedelleri ile eğitim araç ve gereçleri için yapılan harcamalar.

1.2.1.2. Kapsama Girmeyen Giderler :

- Spor kurslarına ödenen ücretler ;
- Üniversite ve okullara giriş hazırlığı ile ilgili olanlar hariç, gazete ve dergi bedelleri ;
- Oyuncak, piyano, müzik âleti, ses kayıt cihazı ile bunların aksesuarları, bilgisayar, eğitim amaçlı olmayan CD ve disket bedelleri ;
- Tiyatro, konser ve sinema giriş ücretleri ;
- Yabancı ülkelerdeki eğitim kurumlarına yapılan ödemeler,
- Okul aile birliği ve okul koruma derneklerine yapılan bağışlar ve Türkiye'de vergi mükellefi olmayan vakıf üniversite ve okullarına ödenen eğitim ücretleri ile Devlet okullarına ödenen harçlar.

1.2.2. Sağlık Giderleri :

1.2.2.1. Kapsama Giren Giderler :

- Teşhis ve tedavi amacı ile yapılan her türlü muayene, tahlil, röntgen, ultrason, tomografi, emar, check-up, ameliyat, fizik tedavi ve diş tedavisi ücretleri ile özel hastane ücretleri ;

- Her çeşit protez, sağlık malzemesi ve tekerlekli sandalye giderleri ile numaralı gözlük ve lens giderleri ;
- Tüp bebek masrafları,
- Doktor raporuyla alınan cilt sağlığına ilişkin harcamalar,
- Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsatlandırılan veya ithaline izin verilen ilaçlar kapsamına girmesi halinde bitki ilaçları için yapılan harcamalar.

1.2.2.2. Kapsama Girmeyen Giderler :

- Sağlık sigortası primleri (Bunlar şahıs sigortası primleri grubuna dahil olup Gelir Vergisi Kanunu'nun 89/1 nci maddesi uyarınca indirim konusu olabilir.),
- Spor giderleri ;
- Temizlik ve makyaj malzemeleri ;
- Doktor raporu olmaksızın yapılan cilt sağlığı, parfümeri harcamaları,
- Sağlık Bakanlığı'na ve üniversitelere bağlı hastanelere ve bunların döner sermayelerine yapılan ödemeler ;
- İlgili firmalarca insan sağlığına faydalı olduğu ileri sürülen bitkisel ilaçlar için yapılan harcamalar,
- Yapılan sağlık giderlerinin, sosyal güvenlik kurumları, emekli ve yardım sandıkları, özel sağlık sigortası kapsamındaki özel sigorta şirketleri veya işverenler tarafından karşılanması halinde (Md:40/2) bunlar tarafından karşılanan gider kısmı.

1.3. Giderlerin Gelirden İndirilebilmesi İçin Mükellefe, Eşine ve Küçük Çocuklarına Ait Olması Gerekir :

Kanunda açıkça belirtildiği üzere, kazançtan indirilebilecek olan giderlerin, mükellefe, eşine ve küçük çocuklarına ait olması şarttır.

Kanunda geçen çocuk tabiri, yaş sınırına bakılmaksızın, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından doğrudan ya da nafaka verilmek suretiyle bakılan ve gelir vergisine tâbi geliri bulunmayan evlâtlar ve evlât edinilenler ile ana ve babasını kaybetmiş torunlardan mükellef ile birlikte oturan ve onun tarafından bakılan kimseleri ifade etmektedir.

Eşe ait eğitim ve sağlık harcamaları açısından eşin çalışıyor olup olmamasının ve gelir durumunun önemi yoktur. Eşlerden her ikisinin de gelir vergisi beyannamesi vermesi durumunda, eşlerden her biri beyan ettikleri gelirin %10'u ile sınırlı şekilde eğitim ve sağlık harcamalarını indirebilirler. Ancak aynı harcamanın her iki eşin beyanında mükerrer olarak dikkate alınmaması gerektiği tabiidir.

1.4. Sadece Türkiye’de Yapılan Giderler Kazançtan İndirilebilir :

Bu husus Kanunda, harcamaların Türkiye’de yapılması şartı ile kazançtan indirilebileceği belirtilmek suretiyle açıkça hükme bağlanmıştır.

Türkiye gümrük bölgesi dışı yerler, vergileme açısından yurt dışı sayıldığından, bu yerlerde faaliyet gösteren gümrüksüz satış mağazalarında (Free-shop) yapılan harcamaların da kapsam dışı sayılması gerekmektedir.

Kıbrıs’ta yapılan harcamaların, yurtdışında yapılmış gider olarak dikkate alınması icap eder.

Bedeli bankalar aracılığı ile transfer edilmek suretiyle dışarıdan posta ile veya başka şekilde getirilen ilaç ve kitaplara ilişkin giderlerin, indirimden yararlanması imkânsızdır. Fakat Türkiye’deki bir firma tarafından ithal edilmiş olan kapsam dahili ithal mal alımları fatura ve benzere belgelere istinaden indirim konusu olabilir.

Aşağıda ayrıca açıklanacağı üzere, Türkiye’de yapılan harcamaların dahî, vergiye tâbi olmayan şahıs ve kuruluşlardan sağlanan eğitim ve sağlık mal ve hizmetleri ile ilgili olması veya Vergi Usul Kanunu’nda yazılı belgelerle tevsik edilememesi halinde, kazançtan indirilmesi mümkün değildir.

Yurt dışı eğitim giderleri ve yurt dışında alınan sağlık hizmetleri yukarıda da değinildiği üzere harcamanın Türkiye’de yapılmamış olması nedeniyle indirimden yararlanamamaktadır.

1.5. Giderlerin Gerçek Usulde Vergiye Tâbi Mükelleflerden Satın Alınan Mal ve Hizmetlerle İlgili Olması ve Onlardan Alınan Satış Belgeleri İle Tevsik Edilmesi Şarttır :

Maliye Bakanlığı, vergi iadesi, özel gider indirimi ve ücretlilerde vergi indirimi uygulamalarında, Kanunda özel bir hüküm bulunmamasına rağmen, sadece gerçek usulde vergiye tâbi gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinden satın alınan ve onlar tarafından verilen belgelerle tevsik edilen harcamaların, bu iade ve indirimlerden yararlanabileceğini kabul etmiştir.

Bu konuda asıl önemli olan husus, gelir ve kurumlar vergisine tâbi olmayan veya muafiyetten yararlanan kurumların durumudur. Bu tür kurumlar, örneğin Devlet hastane ve üniversiteleri ile özel kanunlarına göre vergiden muaf olan hastane ve okul gibi diğer kurumlar tarafından satılan eğitim ve sağlığa ilişkin mal ve hizmetlerin bedellerinin, kazançtan indirilemeyecek oluşudur.

Mükelleflerin hangi kurumlardan satın aldıkları eğitim ve sağlık malzeme ve hizmetlerini kazançlarından indiremeyeceklerini belirlemek için, bunlardan aldıkları belgelere bakmaları ve bunlar üzerinde “Kurumlar Vergisinden Muaftr” ibaresinin yer alıp almadığını kontrol etmeleri yeterlidir. Zira, 206 Serî No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği’ne göre, kurumlar vergisinden muaf olan kurumların verdikleri fatura ve fişlerin üzerine bu ibareyi koymaları zorunluluğu vardır.

Bilindiği gibi gerçek usulde gelir ve kurumlar vergisine tâbi olan kişi ve kuruluşların, sattıkları mal ve hizmetlerle ilgili olarak müşterilerine aşağıda sayılan belgelerden herhangi birini vermeleri zorunludur :

- Fatura (veya irsaliyeli fatura),
- Serbest meslek makbuzu,

- Perakende satış fişi,
- Ödeme kaydedici cihaz (yazar kasa) fişi,
- Giriş veya yolcu taşıma bileti.

Satın alınan mal veya hizmetlerin karşılığını teşkil eden bedel, Vergi Usul Kanunu'nun 232 nci maddesinde açıklanan ve her yıl Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen yasal tutarın (2007 yılı için 560 YTL) üzerinde ise, söz konusu harcamanın fatura ile tevsik edilmesi zorunludur.

1.6. Kazançtan İndirilecek Eğitim ve Sağlık Giderleri Toplamı Beyan Edilen O Yıla Ait Gelirin %10'unu Aşamaz :

Kanunda, indirilecek eğitim ve sağlık harcamalarının beyan edilen gelirin %10'unu aşamayacağı açıkça belirtilmiştir.

Mesela gelir vergisi beyannamesinde gösterilen gelir 100.000 YTL ve indirim kapsamındaki eğitim, sağlık giderleri toplamı 14.000 YTL. ise, bu mükellef gelir vergisini $(100.000 - 10.000 =) 90.000$ YTL. üzerinden hesaplayacaktır. Bu giderlerin 6.000 YTL. olması durumunda ise gelir vergisi matrahı $(100.000 - 6.000 =) 94.000$ YTL. olacaktır.

1.7. İndirimin Beyannamede Gösterilmesi ve Uygulanması :

Yıllık gelir vergisi beyannamesi veren mükelleflerin, indirilecek eğitim ve sağlık giderlerinin beyan edilen gelirin %10'unu aşmayan kısmını, beyannamelerinin ilgili satırında göstererek gelirden tenzil etmeleri ve yıllık gelir vergisini kalan tutar üzerinden hesaplamaları icabeder. (G.V. Sirküleri/20, Md:4)

Bakanlığın geçmişte benzeri konulardaki görüş ve uygulamaları dikkate alındığında, indirilecek eğitim ve sağlık giderleri toplamının beyannamenin ilgili satırında ayrı bir şekilde gösterilerek matrahtan indirilmesi ve beyannameye, bu harcamaların müfredatını gösteren bir listenin eklenmesi gerekli ve yeterli olduğu anlaşılmaktadır.

Harcama belgelerinin istendiğinde yetkililere ibraz edilmek üzere, beş yıl süre ile saklanması gerekmektedir.

2. EĞİTİM ve SAĞLIK İNDİRİMİ HAKKININ SADECE GELİR VERGİSİ BEYANNAMESİ İLE BEYAN EDİLEN GELİRLERİN %10'u OLARAK KULLANILABİLİYOR OLUŞU ve GÖRÜŞLERİMİZ :

2.1. Eğitim ve Sağlık Harcamalarının Önemi ve Niteliği :

Halkımızın eğitim düzeyinin yükseltilmesi ve sağlık sorunlarının çözülmesi, en önemli milli meselelerimizdendir.

Eğitim ve sağlık hizmetleri, gerek sosyal ve insani boyutları dolayısıyla kamusal yönünün ön planda oluşu, gerekse yüksek önem arz etmesi dolayısıyla, çoğu zaman Devletçe ücretsiz olarak sunulan veya ücretinin cüzî bir kısmı ilgiliye ödetilen hizmetlerdir.

Bu nedenle eğitim ve sağlık harcamaları, kamu bütçesinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Eğitim ve sağlık hizmetlerini, Devlete yük olmadan kendi gelirleri ile karşılayan her kişi ve kuruluşun Devletçe bir şekilde ödüllendirilmesi gerekir.

Bu ödüllendirme kısıtlı bir alanda ve daha çok vergi indirimleri yoluyla yapılmaktadır.

Mesela gelir veya kurumlar mükellefi olan bir işverenin personeli için yaptığı tedavi ve ilaç giderini doğrudan (stopaj ve SSK primi hesaplamaksızın) gider yazabiliyor oluşu bu ödüllendirmenin tezahürlerinden biridir.

Gelir vergisi beyannamesi verenlerin, beyan ettikleri gelirlerinin %10'unu geçmemek üzere kendilerine, eş ve çocuklarına ait eğitim ve sağlık harcamalarını gelir vergisi matrahına dahil etmeyerek ciddi bir vergi yükünden kurtarılmalari bu ödüllendirmenin ve teşvikin önemli bir boyutudur.

Buradaki ana fikir, kendisinin ve ailesinin eğitim ve sağlık sorunlarını Devlete yük olmadan, kendi gelirinin bir kısmını harcayarak çözenlerin gelir vergisinden kurtarılmak suretiyle ödüllendirilmesi olduğuna göre, gelir vergisi ödeyen ve bu harcamaları yapan herkes bu ödülü hak ediyor olmalıdır.

Halbuki mevcut yasa hükmü, gelir vergisini stopaj yoluyla ödeyen ve gelir vergisi beyannamesi verilmesine, yahut stopaja uğramış gelirlerini beyannamesine eklemesine izin verilmeyenleri bu haktan mahrum etmektedir.

ÖRNEK :

Tek işverenden 2007 yılında $(10.000 \times 12 =)$ 120.000 YTL brüt ücret geliri elde eden bir ücretli, SSK primlerinin indirilmesi ile bulunan 113.155,50 YTL matrah üzerinden vergilenerek, toplam 34.459,43 YTL gelir vergisi kesintisine maruz kalmakta, eğitim ve sağlık harcamaları indiriminden yararlanamamaktadır. Çünkü tüm geliri tek işverenden elde edilen ücret gelirinden ibaret olduğu için, gelir vergisi beyannamesi verememektir.

Halbuki aynı kişi işvereninden 84.000 YTL ücret, başka bir şirketten de 36.000 YTL denetçi ücreti almak suretiyle yine 120.000 YTL brüt ücret elde etseydi, birden fazla yerden ücret geliri elde ettiği ve en yüksek ücreti dışındaki ücreti 2007 için geçerli olan 19.000 YTL'lik haddi aştığı için beyanname vermesi gerekecek ve tevsik etmek suretiyle $(120.000 \times 0,10 =)$ 12.000 YTL ile sınırlı eğitim ve sağlık giderini indirerek $(113.155,50 - 12.000 =)$ 101.155,50 YTL matrah üzerinden 30.259,43 YTL gelir vergisi hesaplayacak, bir önceki alternatifte göre $(34.459,43 - 30.259,43 =)$ 4.200 YTL. avantajlı olacaktır.

Görüldüğü gibi tek işverenden ücret alanlar vergilendiriliş usulü yüzünden (beyanname veremedikleri için) eğitim ve sağlık indiriminden yararlanamamaktadırlar.

Bütün geliri tek işverenden aldığı ücretten ibaret olduğu için gelir vergisi beyannamesi veremeyen ücretlilerin veya verdiği beyannameye ücret gelirini dahil edemeyenlerin durumu eğitim ve sağlık harcamaları indirimi açısından özellik arz etmektedir. Çünkü ücret gelirlerinde stopaj oranı gelir vergisi tarifesine göre belirlenmekte ve eksiksiz bir vergilendirme yapılmaktadır.

Yani tek işverenden ücret geliri olan, eğitim ve sağlık harcamaları bulunan tüm ücretliler, beyanname vermelerine imkan tanındığı takdirde, indirim sonrası gelirleri üzerinden hesaplayacakları gelir vergisi, uğradıkları stopajdan az olacağı için vergi iadesi isteyebilirler. (Halbuki kira gelirlerinde ve finansal gelirlerde stopaj oranı gelir vergisi tarifesinin altında olduğu için, bu gelirlerin beyan edilmesi halinde, eğitim ve sağlık harcamaları indirimi uygulanmasına rağmen vergi iadesi çıkmayabilir veya ödenmesi gereken ek vergi doğabilir.)

3. SONUÇ :

Beyan edilen gelirin %10'u ile sınırlı olarak uygulanan eğitim ve sağlık giderleri indirimi, sadece gelir vergisi beyannamesi verebilenlerin, bu beyannameye dahil edebildikleri gelir unsurlarına uygulanabilmektedir.

Gerek hakkaniyet açısından, gerekse eğitim ve sağlık harcamalarının önemi ve Devlet üzerinden yük kaldırma niteliği dolayısıyla, beyanname verilemeyen ve verilen beyannameye dahil edilemeyen gelirler için de, eğitim ve sağlık harcamaları indirimi uygulanabilmesi için gerekli yasal düzenlemenin yapılması ve özellikle tek işverenden ücret alanların mağduriyetinin bir an önce giderilmesi isabetli olacaktır.